

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НУ «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

ПРАВА ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»
освітньо-професійна програма
«Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри кримінального
права та правосуддя
Протокол № 10 від 04.01.2022р.

Чернігів
НУ «Чернігівська політехніка» 2022

Права людини в інформаційному суспільстві. Методичні рекомендації до самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю «081 Право» освітньо-професійна програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл. Дмитренко Д. О. Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2022. 14 с.

Укладачі: Дмитренко Д.О., викладач кафедри кримінального права та правосуддя НУ «Чернігівська політехніка»

Відповідальний за випуск: Сенченко Надія Миколаївна, к.ю.н., доцент.

Рецензент: Коломієць Наталія Володимирівна, д.ю.н., професор

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1.ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ».....	5
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Права людини в інформаційному суспільстві»	5
1.2 Структура навчальної дисципліни	7
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Права людини в інформаційному суспільстві».....	8
2.ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	9
Питання для самоконтролю	12

ПЕРЕДМОВА

Глобалізаційні процеси мають значний вплив та суттєво змінюють міжнародне право. У сучасних умовах активно розширюються можливості для реалізації конституційних прав громадян на інформацію і свободу інформаційної діяльності, та суттєво зростають потреби потенційно активної частини суспільства в інформаційній взаємодії як усередині країни, так і поза її межами з метою захисту їх прав. Розвиток інформаційних технологій викликає нові загрози та ризики, в першу чергу, через складність встановлення особи порушника, що інколи призводить до дисбалансу між забезпеченням громадянам свободи в інформаційному просторі та заходами реагування на загрози інформаційній безпеці держави та громадян.

Курс програми «Права людини в інформаційному суспільстві» передбачає дослідження правової природи інформаційних прав людини в сучасному глобалізаційному суспільстві, а також основних теорій та правових джерел, які стосуються реагування публічної влади на загрози, зумовлені розвитком технологій.

Навчальна дисципліна «Права людини в інформаційному суспільстві» формує у здобувачів вищої освіти загальні знання щодо основних прав і свобод людини й громадянина, що реалізуються у сфері інформаційних відносин, та безпосередньо пов'язані зі становленням демократичного суспільства та формування правової держави.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВА ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ»

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Права людини в інформаційному суспільстві»

Тема 1. Загальна характеристика, особливості, сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства. Інформаційні права та правові гарантії їх реалізації.

Поняття «інформаційне суспільство». Основні ідеї концепції та теорії інформаційного суспільства. Історія появи концепції інформаційного суспільства. Основні положення Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства. Роль держави в розвитку інформаційного суспільства. Поняття і класифікація інформації. Юридичні особливості та властивості інформації. Основні види інформації з обмеженим доступом та їх правовий режим. Види інформації з обмеженим доступом. Поняття «інформаційні права». Поняття «права людини в інформаційному суспільстві». Поняття «інформаційні відносини». Поняття «права людини в інформаційній сфері». Поняття «цифрові права людини». Еволюція інституту прав людини. Місце інформаційних прав людини та громадянина в системі основних прав. Характеристика і проблеми реалізації цифрових прав людини. Правові гарантії реалізації інформаційних прав людини. Сутність правового механізму захисту інформаційних прав. Самозахист інформаційних прав.

Тема 2. Право на захист персональних даних.

Право на захист персональних даних. Концепція «особистого життя». Публікація інформації, що містить повне ім'я особи. Право на конфіденційність листування, телефонних дзвінків та інших видів комунікації. Право людини контролювати використання його фотографії або зображення. Право на повагу до особистого життя. Право на зберігання та використання інформації. Захист від використання та розкриття особистої інформації державою. Захист від розповсюдження даних, отриманих шляхом спостереження. Взяття та зберігання відбитків пальців та ДНК. Зберігання інших персональних даних у загальнодоступних базах. Захист даних з конкретним посиленням в мережі Інтернет.

Тема 3. Право на свободу вираження поглядів та інформації.

Загальні принципи щодо свободи вираження поглядів в мережі Інтернет. Захист свободи преси. Обмеження права на свободу вираження поглядів та

інформації. Захист права на свободу вираження поглядів та інформації. Розмежування права на свободу вираження поглядів та права на повагу до приватного життя. Інтернет як сучасний засіб поширення інформації. Принципи поширення інформації в мережі Інтернет. Обмеження поширення інформації в мережі Інтернет. Захист моралі в мережі Інтернет. Проведення та публікація в мережі Інтернет незалежних розслідувань, які можуть зацікавити громадськість. Обов'язки та відповідальність новинних порталів щодо коментарів, розміщених користувачами в мережі Інтернет. Обов'язки та відповідальність журналістів, які стосуються розміщення публікацій в мережі Інтернет. Захист права на свободу вираження поглядів у сфері політики. Ступінь допустимої політичної критики. Зборона розповсюдження інформації, яка стосуються расової або будь-якої форми дискримінації.

Тема 4. Право на доступ до інформації та мережі Інтернет. Державне забезпечення інформаційної безпеки.

Право на доступ до інформації . Право на доступ до державних документів. Зобов'язання держави щодо захисту прав громадян на доступ до інформації. Доступ до інформації з обмеженим доступом. Право на доступ до мережі Інтернет. Етапи становлення права на інформацію. Поняття та зміст права на інформацію. Захист та недоторканість прав дітей та неповнолітніх. Заборона розповсюдження порнографічних матеріалів. Педофіли як загроза інформаційній безпеці. Публікація фото та відеоматеріалів сексуального та насильницького характеру. Наклеп та погрози в мережі Інтернет. Захист від расистських та ксенофобних погроз та висловлювань. Класифікація загроз інформаційній безпеці. Класифікація джерел загроз інформаційній безпеці.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для заочної форми навчання				
		Всього	У тому числі			
			Лек.	Пр.	Лаб.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика, особливості, сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства. Інформаційні права та правові гарантії їх реалізації. Право на захист персональних даних.						
1	Загальна характеристика, особливості, сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства. Інформаційні права та правові гарантії їх реалізації.	19	2	2	-	15
2	Право на захист персональних даних.	21	2	4	-	15
Разом за змістовим модулем 1		40	4	6	-	30
Модуль 2						
Змістовий модуль 2. Право на свободу вираження поглядів та інформації. Право на доступ до інформації та мережі Інтернет. Державне забезпечення інформаційної безпеки.						
1	Право на свободу вираження поглядів та інформації.	40	2	4	-	34
2	Право на доступ до інформації та мережі Інтернет. Державне забезпечення інформаційної безпеки.	40	2	4	-	34
Разом за змістовим модулем 2		80	4	8	-	68
Усього годин за дисципліну		120	8	14	-	98

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Права людини в інформаційному суспільстві»

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26

З дисципліни ЗВО може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на заліку/екзамені.

Виконання та особистий захист усіх контрольних робіт, зазначених у робочій програмі з дисципліни, є обов'язковим. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із ЗВО під час лекцій та консультацій та опитувань ЗВО. Результати поточного контролю за відповідний модуль оприлюднюються викладачем на наступному аудиторному занятті. Бали, які набрані ЗВО під час модульних контролів, складають оцінку поточного контролю.

Семестровий контроль у вигляді *екзамену* проводиться під час сесії з двома/трьома запитаннями теоретичного характеру. Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у розділі 12.

В випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються. Екзаменаційні білети знаходяться у пакеті документів на дисципліну.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання заліку/екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО НУ «Чернігівська політехніка».

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

За результатами семестру в екзаменаційну відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі.

2.ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Загальна характеристика, особливості, сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства. Інформаційні права та правові гарантії їх реалізації

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Теорія постіндустріального суспільства Данієля Белла.
2. Види інформаційної свідомості.
3. Основні причини відмінності інформаційного суспільства у розвинутих та нерозвинутих країнах.

Література до теми:

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – Перевод с англ. – М. : Academia, 1999.
2. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К. : НІСД. – 2010. – 64 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-02/dubov_infsus-31058.pdf
3. Колодюк А.В. Інформаційне суспільство : сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук / .В. Колодюк. – К., 2005. – 20 с.

Тема 2. Право на захист персональних даних

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Істотні обставини та рішення за справою: Khmel v. Russia No. 20383/04 of 12 December 2013.
2. Істотні обставини та рішення за справою: Sciacca v. Italy No. 50774/99 of 11 January 2005.
3. Істотні обставини та рішення за справою: Kennedy v. the United Kingdom No. 26839/05 of 18 May 2010.

Література до теми:

1. Khmel v. Russia No. 20383/04 of 12 December 2013 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-138916%22%7D>
2. Sciacca v. Italy No. 50774/99 of 11 January 2005 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-1235019-1285595&filename=003-1235019-1285595.pdf>

3. Kennedy v. the United Kingdom No. 26839/05 of 18 May 2010 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-98473&filename=001-98473.pdf>

Тема 3. Право на свободу вираження поглядів та інформації

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Істотні обставини та рішення за справою: Axel Springer AG v. Germany No. 39954/08 of 7 February 2012.
2. Істотні обставини та рішення за справою: PETA Deutschland v. Germany No. 43481/09 of 8 November 2012.
3. Істотні обставини та рішення за справою: Ružový panter, o.s. v. the Czech Republic No. 20240/08 of 2 February 2012

Література до теми:

1. Axel Springer AG v. Germany No. 39954/08 of 7 February 2012 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%5D%2C%22001-109034%22%7D>
2. PETA Deutschland v. Germany No. 43481/09 of 8 November 2012 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%5B%5D%2C%22002-7302%22%7D>
3. Ružový panter, o.s. v. the Czech Republic No. 20240/08 of 2 February 2012 URL: <https://inform.org/2012/02/03/case-law-ruzovy-panter-os-v-czech-republic-anti-corruption-ngo-defamation-case-no-violation-of-article-10/>

Тема 4. Право на доступ до інформації та мережі Інтернет. Державне забезпечення інформаційної безпеки

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Істотні обставини та рішення за справою: Rosianu v. Romania No. 27329/06 of 24 June 2014.
2. Істотні обставини та рішення за справою: Khurshid Mustafa and Tarzibachi v. Sweden No. 23883/06 of 16 December 2008.
3. Істотні обставини та рішення за справою: Autronic AG v. Switzerland No. 12726/87 of 22 May 1990.

Література до теми:

1. Rosquianu v. Romania No. 27329/06 of 24 June 2014 URL:
<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=002-9550&filename=002-9550.pdf&TID=ihgdqbxnf>
2. Khurshid Mustafa and Tarzibachi v. Sweden No. 23883/06 of 16 December 2008 URL:
<http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-90234&filename=001-90234.pdf>
3. Autronic AG v. Switzerland No. 12726/87 of 22 May 1990 URL:
<https://www.staff.uni-mainz.de/kebert/Entscheidungen/EGMR%20Autronic%20v.%20Schweiz.pdf>

Питання для самоконтролю

1. Поняття інформації.
2. Роль інформації у формування інформаційного суспільства.
3. Поняття інформаційного суспільства.
4. Поняття інформаційних прав людини.
5. Перше покоління прав людини.
6. Друге покоління прав людини.
7. Третє покоління прав людини.
8. Основні ознаки постіндустріального суспільства на загальносуспільному рівні (8).
9. Основні ознаки постіндустріального суспільства на індивідуальному рівні
10. Поняття доіндустріального суспільства.
11. Поняття індустріального суспільства.
12. Основні інформаційні права, закріплені у Конституції України.
13. Поняття та зміст права на інформацію.
14. Основні риси трьох хвиль Олвіна Тофлера.
15. Поняття мережевого суспільства Мануеля Кастельса.
16. Основні сучасні моделі формування інформаційного суспільства (3).
17. Основні міжнародно-правові акти, які стосуються питань реалізації права людини і громадянина на інформацію та гарантії и ого забезпечення.
18. Основні критерії інформаційного суспільства Вільяма Мартіна.
19. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
20. Основні інформаційні революції (5).
21. Основний міжнародний нормативно-правовий документ інформаційного суспільства та його мета.
22. Класифікація інформації.
23. Правовий режим інформації.
24. Основні принципи інформаційних відносин.
25. Поняття інформатизації.
26. Поняття цифрових прав людини.
27. Поняття права на особисте життя.
28. Поняття персональних даних.
29. Поняття суб'єкту персональних даних.
30. Поняття обробки персональних даних.
31. Класифікація персональних даних.
32. Принципи обробки персональних даних.
33. Підстави для обробки персональних даних.
34. Структурні елементи свободи вираження поглядів.
35. Поняття свободи преси.
36. Обмеження права на свободу вираження поглядів та інформації (6).

37. Поняття публічної інформації.
38. Принципи забезпечення доступу до публічної інформації.
39. Види публічної інформації з обмеженим доступом.
40. Поняття доступу до інформації.
41. Поняття відкритої інформації.
42. Поняття конфіденційної інформації.
43. Поняття таємної інформації.
44. Поняття суспільної моралі.
45. Заборони з метою захисту дітей та неповнолітніх від негативного впливу продукції сексуального чи еротичного характеру.
46. Поняття кібербулінгу.
47. Поняття інформаційної безпеки.
48. Класифікація загроз інформаційній безпеці.
49. Джерела загроз інформаційній безпеці.
50. Основні напрямки державного забезпечення інформаційної безпеки.
51. Істотні обставини та рішення за справою: С. і Марпер проти Сполученого Королівства (рішення № 30562/04 та 30566/04 від 4 грудня 2008 року).
52. Істотні обставини та рішення за справою: Копланд проти Сполученого Королівства (рішення № 62617/00 від 3 квітня 2007 року).
53. Істотні обставини та рішення за справою: П. та С. проти Польщі (рішення № 57375/08 від 30 жовтня 2012 року).
54. Істотні обставини та рішення за справою: Аксель Спрінгер АГ проти Німеччини (рішення № 39954/08 від 7 лютого 2012 року).
55. Істотні обставини та рішення за справою: Сюрек проти Туреччини (рішення № 24735/94 від 8 липня 1999 року).
56. Істотні обставини та рішення за справою: Еон проти Франції (рішення № 26118/10 від 14 березня 2013 року).
57. Істотні обставини та рішення за справою: К. Ю. проти Фінляндії (рішення № 2872/02 від 2 грудня 2008 року).
58. Істотні обставини та рішення за справою: Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України (рішення № 33014/05 від 5 травня 2011 року).
59. Істотні обставини та рішення за справою: Обсервер і Гардіан проти Сполученого Королівства (рішення № 13585/88 від 26 листопада 1991 року).
60. Істотні обставини та рішення за справою: Таймс Ньюспейперс Лтд. проти Сполученого Королівства (рішення № 3002/03 та 23676/03 від 10 березня 2009 року).
61. Істотні обставини та рішення за справою: Фатуллаєв проти Азербайджану (рішення № 40984/07 від 22 квітня 2010 року).
62. Істотні обставини та рішення за справою: Міжнародні Захисники Тварин проти Сполученого Королівства (рішення № 48876/08 від 22 квітня 2013 року).

63. Істотні обставини та рішення за справою: Роше проти Сполученого Королівства (рішення № 32555/96 від 19 жовтня 2005 року).
64. Істотні обставини та рішення за справою: Кокс проти Туреччини (рішення № 2933/03 від 20 травня 2010 року).
65. Істотні обставини та рішення за справою: К.Х. та інші проти Словаччини (рішення № 32881/04 від 28 квітня 2009 року).
66. Істотні обставини та рішення за справою: М. С. проти Болгарії (рішення № 39272/98 від 4 грудня 2003 року).
67. Істотні обставини та рішення за справою: Перрін проти Сполученого Королівства (рішення № 5446/03 від 18 жовтня 2005 року).
68. Істотні обставини та рішення за справою: Пей проти Сполученого Королівства (рішення № 32792/05 від 16 листопада 2008 року).
69. Істотні обставини та рішення за справою: Фере проти Бельгії (рішення № 15615/07 від 16 липня 2009 року).
70. Істотні обставини та рішення за справою: Кеннеді проти Сполученого Королівства (рішення № 26839/05 від 18 травня 2010 року).
71. Істотні обставини та рішення за справою: Ротару проти Румунії (рішення № 28341/95 від 4 травня 2000 року).
72. Істотні обставини та рішення за справою: «РЕТА (Люди за етичне ставлення до тварин) Дойчланд» проти Німеччини (рішення № 43481/09 від 8 листопада 2012 року).
73. Істотні обставини та рішення за справою: Рено проти Франції (рішення № 13290/07 від 25 лютого 2010 року).
74. Істотні обставини та рішення за справою: Делфі АС проти Естонії (рішення № 65469/09 від 10 жовтня 2013 року).
75. Істотні обставини та рішення за справою: МакВей, О'Ніл та Еванс проти Сполученого Королівства (рішення № 8022/77, 8025/77 та 8027/77 від 18 березня 1981 року).